

Wymagania edukacyjne z historii klasy IV-VIII (rok szkolny 2026/27)

Wymagania edukacyjne z historii dla klasy 4

Podręcznik: „Wczoraj i dziś”, Wydawnictwo: Nowa Era, (Nowa Podstawa Programowa 2026)

dostosowane do **nowej podstawy programowej 2026**, koncentrują się na wprowadzeniu ucznia w świat pojęć historycznych, historii lokalnej oraz kluczowych postaci z dziejów Polski.

I. Wymagania ogólne: (kompetencje przekrojowe)

W nowej podstawie programowej kluczowe znaczenie ma rozwijanie umiejętności, a nie tylko wiedzy faktograficznej. Uczeń klasy 4 rozwija sprawności w trzech głównych obszarach:

- 1. Chronologia historyczna:** Odróżnianie przeszłości, teraźniejszości i przyszłości; posługiwanie się pojęciami: wiek, era (p.n.e., n.e.), tysiąclecie; obliczanie prostych wpływów czasu.
- 2. Analiza i interpretacja historyczna:** Rozróżnianie źródeł historycznych (pisane, materialne, ustne); praca z mapą historyczną i osiami czasu.
- 3. Tworzenie narracji historycznej:** Opowiadanie o postaciach i wydarzeniach; wyjaśnianie podstawowych związków przyczynowo- skutkowych.

II. Kryteria oceniania (wymagania na poszczególne oceny):

Ocena dopuszczająca:

Uczeń przy pomocy nauczyciela potrafi:

- Wyjaśnić, czym zajmuje się historia i kim jest historyk.
- Wskazać różnicę między przeszłością a teraźniejszością.
- Podać swoje imię, nazwisko oraz wskazać członków najbliższej rodziny.
- Podać nazwę swojej miejscowości i kraju (Polska), wskazać barwy narodowe i godło.
- Rozpoznać podstawowe źródła historyczne (np. stary dokument, wykopalisko).
- Wymienić przynajmniej 3-4 najważniejsze postacie z historii Polski (np. Mieszko I, Józef Piłsudski).
- Odczytać prostą informację z mapy historycznej (np. granice współczesnej Polski).

Ocena dostateczna:

Uczeń samodzielnie potrafi:

- Wyjaśnić pojęcia: wiek, tysiąclecie, oś czasu, p.n.e., n.e.
- Przyporządkować podany rok do odpowiedniego wieku (w granicach naszej ery).
- Opisać historię i tradycje własnej rodziny oraz wymienić pamiątki rodzinne.
- Opisać symbole narodowe (Hymn, Godło, Flaga) i zachować właściwą postawę podczas ich wykonywania.
- Skrótowno opowiedzieć o początkach państwa polskiego (Mieszko I, Dobrawa, chrzest Polski).
- Rozróżnić źródła pisane od materialnych i podać ich przykłady.
- Wskazać na mapie stolicę Polski oraz region, w którym mieszka.

Ocena dobra:

Uczeń potrafi:

- Sprawnie obliczać upływ czasu między wydarzeniami w obrębie naszej ery.
- Scharakteryzować najważniejsze zabytki i postacie zasłużone dla własnego regionu / małej ojczyzny.
- Wyjaśnić znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka I dla rozwoju Polski.
- Przedstawić i porównać dokonania wybranych władców i bohaterów narodowych (np. Bolesław Chrobry, Kazimierz Wielki, Zawisza Czarny, Mikołaj Kopernik, Tadeusz Kościuszko).
- Samodzielnie analizować proste źródła pisane (np. fragmenty kronik) i wyciągać z nich podstawowe wnioski.
- Posługiwać się legendą mapy historycznej do opisu przebiegu prostych wydarzeń.

Ocena bardzo dobra:

Uczeń potrafi:

- Swobodnie operować czasem historycznym (w tym poprawnie określać wieki dla dat p.n.e.).
- Dostrzegać ciągłość historyczną i zmiany w życiu społecznym na przestrzeni wieków (np. jak zmieniało się życie ludzi od prastarych czasów do dziś).
- Samodzielnie i wyczerpująco opowiedzieć o kluczowych momentach dziejów Polski (np. zjazd gnieźnieński, unia lubelska, odzyskanie niepodległości w 1918 roku, Solidarność).
- Dokonać krytycznej oceny postaw postaci historycznych, argumentując swoje zdanie.
- Łączyć fakty historyczne w związki przyczynowo-skutkowe (przyczyna – wydarzenie – skutek).

Ocena celująca:

Uczeń potrafi:

- Wykazać się wiedzą wykraczającą poza materiał podręcznikowy klasy 4.
- Korzystać z różnych zewnętrznych źródeł informacji (książki popularnonaukowe, archiwa cyfrowe, muzea) do przygotowania własnych wypowiedzi.
- Samodzielnie przygotować i zaprezentować projekt dotyczący historii lokalnej lub drzewa genealogicznego własnej rodziny.
- Brać udział i osiągać wysokie wyniki w konkursach historycznych szkolnych lub pozaszkolnych.

Wymagania edukacyjne z historii dla klasy 5**Podręcznik: „Wczoraj i dziś”, Wydawnictwo: Nowa Era**

Wprowadzenie do historii starożytnej i średniowiecznej (od narodzin cywilizacji do schyłku polskiego średniowiecza):

I. Wymagania ogólne:

- 1. Chronologia:** Sprawne posługiwanie się osią czasu, obliczanie czasu między wydarzeniami p.n.e. i n.e., synchronizacja wydarzeń z historii powszechnej i Polski.
- 2. Praca ze źródłami:** Analiza map starożytnych i średniowiecznych, interpretacja tekstów źródłowych (kodeksy prawne, kroniki).
- 3. Rozumienie procesów:** Dostrzeganie wkładu starożytnych cywilizacji w kulturę współczesną oraz mechanizmów funkcjonowania państwa średniowiecznego.

II. Kryteria oceniania (wymagania na poszczególne oceny):**Ocena dopuszczająca:**

Uczeń przy pomocy nauczyciela potrafi:

- Wskazać na mapie rzeki, nad którymi powstały pierwsze cywilizacje (Nil, Eufrat, Tygrys).
- Wymienić bogów greckich i egipskich (np. Zeus, Ozyrys) oraz podstawowe pojęcia (piramida, politeizm).
- Podać imię pierwszego historycznego władcy Polski (Mieszko I) i datę chrztu (966).
- Rozpoznać podstawowe warstwy społeczeństwa średniowiecznego (rycerstwo, duchowieństwo, chłop).
- Wskazać na mapie państwo zakonu krzyżackiego i miejsce bitwy pod Grunwaldem.

Ocena dostateczna:

Uczeń samodzielnie potrafi:

- Wyjaśnić osiągnięcia cywilizacyjne Mezopotamii i Egiptu (pismo klinowe, hieroglify, kalendarz).
- Scharakteryzować demokrację ateńską oraz ustrój starożytnego Rzymu (republika, cesarstwo).
- Opisać przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego (1000 r.) oraz koronacji Bolesława Chrobrego (1025 r.).

- Wyjaśnić, czym była unia personalna na przykładzie unii Polski z Litwą w Krewie (1385 r.).
- Opisać wygląd średniowiecznego zamku i miasta oraz wyjaśnić pojęcie monarchii stanowej.

Ocena dobra:

Uczeń potrafi:

- Porównać system wychowania w Atenach i Sparcie oraz wyjaśnić znaczenie igrzysk olimpijskich.
- Wyjaśnić przyczyny upadku Cesarstwa zachodniorzymskiego i narodzin imperium Karola Wielkiego.
- Przedstawić proces rozbicia dzielnicowego w Polsce oraz rolę Kazimierza Wielkiego w odbudowie państwa.
- Przeanalizować przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409–1411).
- Porównać styl romański ze stylem gotyckim w architekturze na podstawie cech charakterystycznych.

Ocena bardzo dobra:

Uczeń potrafi:

- Wyjaśnić ewolucję systemów prawnych od Kodeksu Hamurabiego do Prawa Dwunastu Tablic.
- Dokonać oceny panowania ostatnich Piastów na tle sytuacji międzynarodowej Europy Środkowej.
- Samodzielnie analizować fragmenty „Kroniki polskiej” Galla Anonima, wskazując intencje autora.
- Wyjaśnić strukturę zależności lennych w systemie feudalnym i jej wpływ na rozdrobnienie polityczne Europy.

Ocena celująca:

Uczeń potrafi:

- Analizować wpływ warunków geograficznych na odmienny rozwój gospodarczy cywilizacji Wschodu i Zachodu.
- Formułować samodzielne hipotezy historyczne dotyczące alternatywnych dróg rozwoju państwa polskiego w dobie rozbicia dzielnicowego.
- Brać udział w dyskusjach historycznych, posługując się bogatym słownictwem naukowym.

Wymagania edukacyjne z historii dla klasy 6

Podręcznik: „Wczoraj i dziś”, Wydawnictwo: Nowa Era

Historia nowożytna (od wielkich odkryć geograficznych do schyłku XVIII wieku i rozbiorów Rzeczypospolitej):

I. Wymagania ogólne:

- 1. Chronologia:** Umiejszcawianie w czasie wydarzeń epoki nowożytnej, dostrzeganie wielotorowości procesów historycznych (np. reformacja a wojny religijne).
- 2. Praca ze źródłami:** Interpretacja tekstów prawno-ustrojowych (np. artykuły henrykowskie, Konstytucja 3 maja), analiza nowożytnej ikonografii i map geopolitycznych.
- 3. Rozumienie procesów:** Analiza narodzin kapitalizmu, ewolucji ustrojów (od absolutyzmu po demokrację szlachecką) oraz przyczyn upadku państwowości.

II. Kryteria oceniania (wymagania na poszczególne oceny):

Ocena dopuszczająca:

Uczeń przy pomocy nauczyciela potrafi:

- Wymienić przynajmniej dwóch wielkich odkrywców (np. Krzysztof Kolumb, Vasco da Gama).
- Wyjaśnić, czym był renesans, i podać nazwisko najwybitniejszego polskiego przedstawiciela (Mikołaj Kopernik).

- Podać datę unii lubelskiej (1569 r.) i wskazać na mapie Rzeczpospolitą Obojga Narodów.
- Wymienić przeciwników, z którymi Polska walczyła w XVII wieku (Szwecja, Rosja, Turcja).
- Podać datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.) oraz wymienić państwa zaborecze.

Ocena dostateczna:

Uczeń samodzielnie potrafi:

- Opisać skutki wielkich odkryć geograficznych dla Europy i Ameryki.
- Wyjaśnić przyczyny reformacji (wystąpienie Marcina Lutra) i wskazać główne odłamy protestantyzmu.
- Scharakteryzować pojęcia: demokracja szlachecka, wolna elekcja, liberum veto.
- Opisać przebieg potopu szwedzkiego i znaczenie obrony Jasnej Góry.
- Przedstawić przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej oraz reformy Sejmu Wielkiego.

Ocena dobra:

Uczeń potrafi:

- Wyjaśnić mechanizm funkcjonowania gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Polsce.
- Porównać ustroj monarchii absolutnej we Francji z monarchią parlamentarną w Anglii.
- Przeanalizować przyczyny wojen Rzeczypospolitej w XVII wieku oraz ocenić skutki kryzysu państwa.
- Przedstawić znaczenie reform stanisławowskich oraz powstania kościuszkowskiego w obronie niepodległości.
- Wyjaśnić idee oświecenia i ich wpływ na ustroj Stanów Zjednoczonych (Konstytucja USA).

Ocena bardzo dobra:

Uczeń potrafi:

- Przeanalizować specyfikę polskiej tolerancji religijnej (konfederacja warszawska) na tle krwawych wojen religijnych w Europie.
- Ocenić instytucję wolnej elekcji, wskazując jej mocne strony oraz zgubny wpływ na suwerenność państwa.
- Dokonać syntezy przyczyn wewnętrznych i zewnętrznych upadku Rzeczypospolitej w XVIII wieku.
- Krytycznie ocenić postawy magnaterii (targowica) oraz patriotów w obliczu rozbiorów.

Ocena celująca:

Uczeń potrafi:

- Wykazać związki między napływem kruszców z Nowego Świata a rewolucją cen i zmianami społecznymi w Europie XVI wieku.
- Przeprowadzić samodzielną analizę porównawczą systemów ustrojowych XVIII-wiecznych monarchii oświeconych (Prusy, Austria, Rosja) z ustrojem Rzeczypospolitej.
- Reprezentować szkołę w olimpiadach historycznych, wykazując wiedzę faktograficzną wykraczającą poza program.

Wymagania edukacyjne z historii dla klasy 7

Podręcznik: „Wczoraj i dziś”, Wydawnictwo: Nowa Era

Historia XIX wieku i I wojny światowej (od epoki napoleońskiej do odzyskania niepodległości w 1918 roku):

I. Wymagania ogólne:

- 1. Chronologia:** Operowanie czasem historycznym w odniesieniu do dynamicznych zmian politycznych XIX i początku XX wieku, synchronizacja powstań narodowych z sytuacją w Europie.
- 2. Praca ze źródłami:** Analiza XIX-wiecznej prasy, karykatur politycznych, manifestów powstańczych, tajnych raportów oraz map działań wojennych.

3. Rozumienie procesów: Analiza rewolucji przemysłowej, narodzin nowoczesnych partii politycznych, ideologii (liberalizm, socjalizm, nacjonalizm) oraz mechanizmów globalnego konfliktu (I wojna światowa).

II. Kryteria oceniania (wymagania na poszczególne oceny):

Ocena dopuszczająca:

Uczeń przy pomocy nauczyciela potrafi:

- Wskazać postać Napoleona Bonaparte i wyjaśnić jego znaczenie dla sprawy polskiej (Księstwo Warszawskie).
- Wymienić dwa główne powstania narodowe (listopadowe, styczniowe).
- Wyjaśnić, czym była rewolucja przemysłowa (maszyna parowa, fabryka).
- Wskazać państwa należące do dwóch wrogich obozów podczas I wojny światowej.
- Podać datę zakończenia I wojny światowej i odzyskania niepodległości przez Polskę (11 listopada 1918 r.).
- Wymienić przynajmniej trzech „Ojców Niepodległości” (np. Józef Piłsudski, Roman Dmowski, Ignacy Jan Paderewski).

Ocena dostateczna:

Uczeń samodzielnie potrafi:

- Scharakteryzować decyzje kongresu wiedeńskiego (zasada legitymizmu, równowagi sił) i nowy podział ziem polskich.
- Opisać przyczyny, przebieg i skutki powstania listopadowego oraz styczniowego.
- Wyjaśnić pojęcia: germanizacja, rusyfikacja, autonomia galicyjska, praca organiczna.
- Przedstawić skutki społeczne rewolucji przemysłowej (powstanie burżuazji i proletariatu).
- Omówić nowe metody prowadzenia działań wojennych podczas I wojny światowej (wojna pozycyjna, użycie czołgów i gazów bojowych).

Ocena dobra:

Uczeń potrafi:

- Przeanalizować politykę zaborców wobec Polaków w drugiej połowie XIX wieku (Kulturkampf, rugi pruskie).
- Wyjaśnić genezę i główne założenia nowych ideologii: marksizmu, liberalizmu oraz polskiego ruchu narodowego, ludowego i socjalistycznego.
- Scharakteryzować procesy zjednoczeniowe we Włoszech i w Niemczech w XIX wieku.
- Przedstawić przyczyny wybuchu I wojny światowej (kocioł bałkański, wyścig zbrojeń) oraz rewolucji w Rosji (1917 r.).
- Wyjaśnić międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej w latach 1914–1918 (np. rola aktu 5 listopada, orędzie Wilsona).

Ocena bardzo dobra:

Uczeń potrafi:

- Dokonać krytycznej analizy sporów między zwolennikami walki zbrojnej („romantycy”) a zwolennikami pracy organicznej („pozytywiści”).
- Ocenąć wpływ rewolucji przemysłowej oraz urbanizacji na codzienne życie różnych warstw społecznych XIX wieku.
- Przeanalizować ewolucję stanowiska państw zaborczych i ententy w kwestii niepodległości Polski podczas I wojny światowej.
- Samodzielnie interpretować dokumenty programowe wczesnych polskich partii politycznych (np. PPS, BCh, Narodowa Demokracja).

Ocena celująca:

Uczeń potrafi:

- Dokonać wszechstronnej oceny bilansu epoki napoleońskiej z perspektywy europejskiej oraz polskiej racji stanu.

- Analizować geopolityczne skutki upadku trzech europejskich cesarstw w wyniku I wojny światowej i ich wpływ na kształt Europy Środkowo-Wschodniej.
- Wykazywać się samodzielnością w badaniu historii lokalnej z okresu zaborów na podstawie regionalnych archiwaliów.

Wymagania edukacyjne z historii dla klasy 8

Podręcznik: „Wczoraj i dziś”, Wydawnictwo: Nowa Era

Historia XX i XXI wieku (od dwudziestolecia międzywojennego, przez II wojnę światową i PRL, aż po czasy współczesne):

I. Wymagania ogólne:

1.Chronologia: Zaawansowane operowanie czasem w odniesieniu do historii najnowszej, wielopoziomowe zestawianie wydarzeń krajowych z procesami globalnymi (np. zimna wojna a sytuacja w PRL).

2.Praca ze źródłami: Analiza materiałów audiowizualnych, propagandy totalitarnej (plakaty, kroniki filmowe), dokumentów dyplomatycznych oraz relacji świadków historii (historia mówiona).

3.Rozumienie procesów: Zrozumienie mechanizmów narodzin totalitaryzmów, tragizmu i specyfiki II wojny światowej, funkcjonowania bloku wschodniego oraz procesu transformacji ustrojowej.

II. Kryteria oceniania (wymagania na poszczególne oceny):

Ocena dopuszczająca:

Uczeń przy pomocy nauczyciela potrafi:

- Wskazać granice II Rzeczypospolitej i wymienić jej najważniejszych liderów.
- Rozpoznać symbole systemów totalitarnych (nazizm, komunizm) oraz podać nazwiska dyktatorów (Hitler, Stalin).
- Podać datę wybuchu II wojny światowej (1 września 1939 r.) i wskazać dwóch agresorów.
- Wyjaśnić, czym był Holocaust / Zagłada Żydów i wskazać obóz Auschwitz.
- Podać datę wybuchu powstania warszawskiego (1 sierpnia 1944 r.).
- Wyjaśnić skróty: PRL, ZSRR, NATO, ONZ.
- Rozpoznać postać papieża Jana Pawła II oraz Lecha Wałęsy jako lidera „Solidarności”.

Ocena dostateczna:

Uczeń samodzielnie potrafi:

- Opisać proces kształtowania się granic II RP (wojna polsko-bolszewicka, bitwa warszawska 1920 r., powstania wielkopolskie i śląskie).
- Scharakteryzować cechy państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy i ZSRR.
- Przedstawić podział ziem polskich po wrześniu 1939 roku (okupacja niemiecka i radziecka).
- Wyjaśnić strukturę i formy walki Polskiego Państwa Podziemnego oraz Armii Krajowej.
- Opisać okoliczności przejęcia władzy przez komunistów w Polsce po II wojnie światowej.
- Scharakteryzować zjawisko zimnej wojny oraz genezę i znaczenie powstania NSZZ „Solidarność”.
- Podać datę wolnych wyborów parlamentarnych (4 czerwca 1989 r.) oraz wejścia Polski do NATO (1999 r.) i UE (2004 r.).

Ocena dobra:

Uczeń potrafi:

- Porównać osiągnięcia gospodarcze II RP (budowa Gdyni, COP) z problemami społecznymi tego okresu.
- Przeanalizować etapy II wojny światowej i wskazać punkty zwrotne (Stalingrad, El Alamein,

ładowanie w Normandii).

- Scharakteryzować politykę terroru obu okupantów wobec narodu polskiego (Zbrodnia Katyńska, Akcja AB, wysiedlenia).
- Przedstawić przyczyny, przebieg i konsekwencje polityczne powstania warszawskiego.
- Porównać i opisać przyczyny oraz skutki kryzysów politycznych w PRL (1956, 1968, 1970, 1976, 1981 – stan wojenny).
- Wyjaśnić przebieg i znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla upadku komunizmu w Europie Środkowej.

Ocena bardzo dobra:

Uczeń potrafi:

- Dokonać wieloaspektowej oceny rządów sanacyjnych w Polsce po przewrocie majowym (1926 r.).
- Przeanalizować grę dyplomatyczną wielkich mocarstw (konferencje w Teheranie, Jałcie i Poczdamie) w kwestii losów powojennej Polski.
- Ocenić postawy Polaków wobec Holocaustu (Polscy Sprawiedliwi wśród Narodów Świata vs zjawiska kolaboracji/szmalcownictwa).
- Scharakteryzować system gospodarki planowej w PRL, wskazując na jego strukturalną niewydolność.
- Analizować proces transformacji ustrojowej po 1989 roku (plan Balcerowicza), dostrzegając jego sukcesy i koszty społeczne.

Ocena celująca:

Uczeń potrafi:

- Dokonać samodzielnej syntezy geopolitycznych uwarunkowań, które doprowadziły do upadku ładu wersalskiego w Europie.
- Krytycznie oceniać współczesne spory historiograficzne dotyczące kluczowych wydarzeń XX wieku (np. zasadność wybuchu powstania warszawskiego).
- Przygotować autorskie opracowanie lub reportaż oparty na relacjach żyjących świadków epoki PRL lub okresu transformacji.